

DJES

DANISH JOURNAL OF EDUCATION STUDIES

**PRISMER - EN METODE TIL AT BEGRIBE DET, DER SVÆRT
LADER SIG BEGRIBE**

Anne Mia Steno

Docent, Pædagoguddannelsen Forskning og Udvikling, Københavns
Professionshøjskole

FORSKNINGSARTIKEL (FAGFÆLLEBEDØMT)

TEMANUMMER: MÆRKELEGE METODER

APRIL 2026

PUBLICERET ONLINE

Kolofon

Redaktører

Miriam Madsen (chefredaktør), Kim Holflod, Karina Kiær, Bea Møller Schmidt, Julie Reng Andersen, Katrine Mygind Bach, Simon Langkjær, Nanna Bregnballe, Daniel Kardyb, Oliver Asmund Bornemann & Jan Thorhauge Frederiksen

Nummer

Årgang 4, nr. 3/2026, publiceret fortløbende

Artikeltype

Forskningsartikel (fagfællebedømt)

Adresse

Department for Education Studies

DPU, Aarhus University

Tuborgvej 164, 2400 Copenhagen NV:

djes@edu.au.dk

<https://tidsskrift.dk/tidsskriftforuddannelsesvidens/index>

ISSN: 2794-3445

Visuel Identitet

Puk Dam Sørensen

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

PRISMER - EN METODE TIL AT BEGRIBE DET, DER SVÆRT LADER SIG BEGRIBE

ANNE MIA STENO

DOCENT, PÆDAGOGUDDANNELSEN FORSKNING OG UDVIKLING, KØBENHAVNS
PROFESSIONSHØJSKOLE

Abstract

Artiklen introducerer prismer som en kreativ kvalitativ metode til at undersøge og fremstille erfaringer, der kan være vanskelige at indfange gennem konventionelle interviewuddrag og analytiske kategorier. Med afsæt i forskning om ensomhed blandt unge med anbringelseserfaringer viser artiklen, hvordan prismer som kondenserede, fragmenterede tekstlige fortætninger kan synliggøre stemninger, sanselige erfaringer og tematikker, der ofte forbliver mellem linjerne i interviewmateriale. Metoden beskrives gennem konkrete analytiske skridt og diskuteres i relation til found poetry, litterære kondenseringer og etnografisk skrivning. Gennem tre empiriske prismer undersøger artiklen, hvordan metoden kan bidrage til at indfange andre og nye klange af ensomhed, som traditionelle interviewuddrag vanskeligt fremhæver. Samtidig diskuteres metodens etiske og analytiske implikationer, herunder spørgsmål om forskerens definitionsmagt, validitet og samarbejde med de mennesker, prismerne handler om.

Keywords: Prismer; poesi; ensomhed; kreative metoder; found poetry; etnografi

Indledning

Som forskere står vi nogle gange overfor fænomener, der svært lader sig indfange via klassiske interviews. Fordi de er svære at formulere og indfange i ord og sætninger. Det kan være fænomener som man tydeligt mærker, måske selv genkender, men som kan have svært ved at bevæge sig videre og væk fra en oplevelse for mig, i mig, til noget delt med andre.

Sorg.

Ensomhed.

Frygt.

De fleste af os har oplevelser med ensomhed og frygt, måske også sorg. Men det behøver ikke betyde, at vi har et sprog for det. Og det kan være omgærdet af et vist stigma at spørge ind til det. Særligt når man arbejder med mennesker i udsatte positioner: Igangsætter man nu noget, man ikke kan lukke ned igen? Får man skabt for intimt et rum? (Steno 2020). Og hvordan analyserer og fremstiller vi de samtaler, stemninger og fænomener der er svære, knugende og krøllede? I etnografien og skriftliggørelsen af feltarbejdet kan fænomener som ensomhed og sorg dirre imellem linjerne og finde en anden form ved at der arbejdes med litterære greb (Bundgaard & Dalsgård 2023; Van Manen 1988; 2007,2014; Stoller 1989; Steno & Hauge 2024; Sjørlev 2007).

Men i forhold til transskriberet interviewmateriale kommer jeg ofte til kort i forhold til at fremstille nogle af de billeder og stemninger, der ofte hænger mellem linjerne i en samtale. Det skyldes flere ting. En af dem er, at vores samtaler ofte har mange vild- og omveje og at det derfor ofte kan være sådan, at en tråd i samtalen droppes, tages op igen, forlades, for så at komme igen.

Når uddrag fra samtalen efterfølgende skal gengives i en videnskabelig artikel, kan man indsætte (...) i uddraget for at markere, at her er udeladt tekst, men det kan ofte være svært at læse og følge. Det hænger også sammen med, at samtaler sjældent er lineære: Vi stopper op, gentager os selv, begynder ét sted og ender et andet. Der kan i nogle tilfælde gemme sig noget meningsfuldt og analytisk interessant i netop omvejene og det kan være selve genstanden for analysen, men i andre tilfælde kan det komme til at mudre læsningen og forståelsen. I et forsøg på at overkomme nogle af de barrierer jeg oplever i forhold til at gengive interviewuddrag, har jeg derfor eksperimenteret med at udvikle en metode, som jeg kalder for *prismer* (Steno 2025)¹. I det følgende vil jeg først beskrive metoden og den eksisterende litteratur den indskriver sig i og hvordan jeg helt konkret har udarbejdet prismerne. Derefter vil jeg præsentere tre udvalgte prismes og diskutere hvordan de bidrager med andre og nye perspektiver, samt hvilke etiske implikationer og fordringer de også har. Jeg tager i denne artikel udgangspunkt i fænomenet ensomhed som omdrejningspunkt for prismerne. Empirisk trækker jeg på mit materiale fra forskningsprojektet: Nye relationelle horisonter – ensomhed og tilhør for unge i anbringelse (2024-2026). De fleste studier af ensomhed er baseret på en individualiseret tilgang, hvor ensomhed forstås som subjektive erfaringer og noget iboende (Bo et al. 2025; Russell et al. 1980). Nyere antropologisk forskning viser imidlertid, at ensomhed ikke alene er lokaliseret i individet, men er flydende og dynamisk og noget, der tiltager og aftager i forskellige kontekster, rum og relationer (Ozawa-De Silva 2021; Steno 2023a). Ensomhed intensiveres i nogle rum og sammenhænge og mindskes i andre (Steno 2023a). Ensomhed udfolder sig i relation til de rum, vi bebor, og de artefakter, der findes i dem, eller fraværet af sådanne artefakter. Fraværet af dufte. Fraværet af velkendte lyde. Den tilgang til ensomhed fordrer en langt bredere forståelse af ensomhedens sanselige, rumlige og kropslige dimensioner samt metodologiske tilgange, der kan indfange disse, hvilket jeg med *prismer* håber at kunne bidrage til.

Prismer – mellemrum og koncentrer af et interview

Prismer findes i mange former og størrelser, fra små krystaller i naturen til store bygningsværker. Når jeg synes det er et interessant ord til at beskrive den metode, jeg introducerer her, skyldes det at en prisme på en simpel måde kan ændre det vi ser, kaste et nyt lys på det og dermed potentielt ændre vores perspektiv. Det er en mangesidet figur som kan drejes og vinkles aktivt til at få øje på noget andet eller nyt.

I mit arbejde med prismes opstår der ikke ny empiri, men nye forbindelser i et eksisterende materiale. Det analytiske greb består i at trække tråde mellem udsagn, billeder og formuleringer, som i interviewet er adskilt af omveje, pauser og skift i fokus, men som tilsammen peger på gennemgående tematikker og stemninger. Prismes kan på den måde synliggøre aspekter af ensomhed, som hverken fremstod som klare fortællinger for de interviewede selv eller som entydige analytiske kategorier i kodningsarbejdet. Prismes er bevidst komponeret som fragmenterede tekster, hvor der efterlades *tomme pladser* mellem udsagn og billeder.

¹Metoden prismes har jeg første gang beskrevet i artiklen Prisms of Loneliness – a creative qualitative method to capture the intangible, publiceret i Qualitative Social Work (Steno 2025). Den foreliggende artikel er en bearbejdning heraf, skrevet til en dansk faglig kontekst og har et andet fokus på metodens begrebslige og analytiske implikationer.

Disse tomme pladser er ikke tilfældige, men udgør et centralt metodisk greb. Med inspiration fra litteraturteoretiske forståelser af tekstens åbenhed - særligt Wolfgang Iser's begreb om tekstens Leerstellen – kan tomme pladser eller mellemrum ses som steder, hvor betydning ikke fastlægges entydigt, men opstår i mødet mellem tekst og læser (Iser 1978). Leerstellen eller mellemrum er ikke mangler i teksten, men produktive tomrum, der aktiverer læserens forestillingsevne og medansvar for meningsdannelsen. I forhold til prismene betyder det, at deres fragmentering sigter efter at inviterer læsere til selv at forbinde, fortolke og mærke de stemninger, som ikke lader sig udtømme sprogligt. Dermed forskydes analysen fra at fastlægge betydning til at åbne et fortolkningsrum, hvor ensomhed kan træde frem som en erfaring snarere end som en entydig kategori.

Både for de mennesker prismene handler om og for læseren er ideen at disse mellemrum åbner for en dvælen ved det, der endnu ikke er fuldt sprogliggjort. Ensomhed fremtræder i de følgende prismen netop ikke som et klart defineret fænomen, men som noget, der mærkes i brud, forskydninger og tavsheder i det, der unddrager sig entydig formulering, men alligevel gør sig sanseligt og erfaringsmæssigt gældende. Analytisk set er prismen derfor ikke blot en kondensering af interviewmateriale, men en måde at arbejde systematisk med det, der i samtalen tit forbliver implicit, fragmenteret eller vanskeligt at fastholde sprogligt. Hvor transskriberede interviewuddrag typisk gengiver, hvad der blev sagt, arbejder prismene med, hvordan noget blev sagt og med det, der gentager sig, forskyder sig eller vender tilbage i forskellige variationer.

Med begrebet *prismer* vil jeg gerne bidrage til den eksisterende litteratur og diskussion om litterære kondenseringer med et metodisk greb, der samtidig søger at afmystificere processerne bag tilblivelsen ved helt konkrete analytiske skridt, samt ved at tilbyde et metodisk greb som kan være inspireret af, men ikke behøver trække på, poesi. Snarere end et digt er prismen et metodisk greb, der inviterer til at tale om og dele andre og måske tidligere usynlige aspekter og sammenhænge i materialet.

I mit arbejde med at lave kondenserede interview prismen har jeg indledningsvist arbejdet abduktivt med det empiriske materiale, dvs. med at identificere steder i materialet, som jeg blev overrasket over eller undrede mig over. Det var særligt steder i teksten, hvor noget dirrede og udfordrede min forudgående viden, der vakte min undren. De undringer har jeg i første omgang markeret med spørgende koder eller spørgsmål, for eksempel ”Ensomhedens tvetydige karakter - trygt og farligt?”. Derefter har jeg på tværs af det samlede empiriske materiale (feltnoter, interview, værkstedsarbejde) set på tematikker, der gik på tværs i forhold til at indfange og forstå ensomhed som fænomen.

Efterfølgende har jeg markeret særlige ord og sætninger i materialet med gult og klippet dem ud som enkeltstående sætninger og ord. Med inspiration fra dadaismens insisteren på at dvæle ved og fremme en dirrende sanselighed i nye sammensætninger af ord og brudstykker i eksisterende tekster, har jeg i første omgang sat ord og sætninger (kodet med samme tematik og fra samme interview eller feltnote) sammen på tilfældige måder for dermed at åbne for potentielle nye forståelser og nye sammenhænge. Derefter har jeg arbejdet med de nye fremkomne kondenseringer som selvstændige tekster, der blev til prismen med en litterær form, der indfangede noget tidligere usagt - noget der tidligere primært optrådte *mellem* linjerne.

Endeligt har jeg sendt prismerne til de mennesker, jeg har samarbejdet med, for at afstemme om den ny fremkomne pris af et kendt materiale resonerede med dem eller ej. Om der skulle justeres, ændres, slettes eller det helt skulle afskrives. Inddragelse af de mennesker, som prismerne handler om, er helt afgørende for prismernes validitet. Det fordrer at bevægelighed og nysgerrighed er en vedvarende drivkraft i arbejdet med prismen.

3 prismen for ensomhed

Jeg vil nu præsentere tre prismen, der er baseret på livshistoriske interviews med tre unge med anbringelseserfaringer. Et af hovedtemaerne for interviewene var ensomhed, og de tre prismen er udarbejdet som forsøg på at fremhæve ensomhedens tvetydige karakter, som noget man både kan savne, længes efter og frygte. Den nye ensomhed, der kan opstå i mødet med hverdagslivets trivialiteter og ensomheden i at tro, at man er den eneste i verden, der har det som man har det.

Anna

Jeg var ikke et særlig sødt barn
Tror jeg
Alle siger noget forskelligt

Kommunen siger: Dine forældre er syge
Min mor siger kommunen lyver
Min far siger de tager fejl

Jeg har været anbragt i 20 år og jeg ved ikke hvordan man gør, når man ikke er anbragt.
Hvad laver man?

Mål, delmål, planer, selv-evalueringer.
Det har jeg forholdt mig til, så længe jeg kan huske.
Det kender jeg.

Men de der helt almindelige snakke.
Hvad skal vi have til frokost?
Den der fest der, kommer du?
Jeg er en alien fra Pluto

Anna er en ung kvinde der blev tvangsanbragt som spæd. Hendes historie er lang, forvirrende og præget af mange skift og brud og hun har svært ved at huske hvad der egentlig er sket, fordi der er så mange konfliktuerende narrativer fra den biologiske familie, plejefamilien og systemet. Tvivlen på hendes egne minder og forskellige og modstridende udlægninger af hændelsesforløb har for hende medført en grundlæggende ensomhed og en følelse af at hun står ved siden af sig selv.

Det er en ensomhed, som har fulgt med efter hun er blevet 18 og er flyttet for sig selv for første gang. Hun troede ellers at hun ville flytte ind i en normalitet med studieliv og lejlighed, men ensomheden er tværtimod vokset. For afstanden til de andres hverdagsliv er stor. Hun kender ikke spillereglerne og føler sig som en alien.

I mine samtaler med Anna har hendes fortællinger gentagne gange kredset om usikkerhed, tvivl og manglende orientering i hverdagslivets sociale koder. Hendes fortællinger om at stå ved siden af sig selv var spredt over lange passager og indlejret i forskellige fortællinger om anbringelser, systemer og relationer. I prismet er de udsagn trukket sammen i en tekstlig fortætning, hvor følelsen af at stå ved siden af sig selv træder tydeligere frem.

Det var ikke en ensomhed, Anna selv eksplicit navngav som central i interviewet, men en stemning, der gentog sig i beskrivelser af helt konkrete situationer som frokostsamtaler, fester og hverdagsinteraktioner og som først fremstod som en sammenhængende analytisk tråd i arbejdet med prismet.

I prismet har jeg trukket tråde og forbindelser mellem nogle af de tematikker, der fremtræder i analysen men er fordelt over mange sider i selve transskriberingen af interviewet. Dermed har jeg forsøgt at skabe en tekstlig fortætning, der afspejler gennemgående og tilbagevendende tematikker, som i det konkrete interview havde flere afstikkere og omveje. Formålet er at lade nogle af de toner af ensomhed som dirrede i interviewet stå frem. Prismet er ikke entydige eller klare formuleringer af ensomhed. De går ikke op. De inviterer tvivl og modsætninger ind, men måske rammer de også noget andet end selve interviewet. Måske rammer de noget taktilt, noget endnu ikke formuleret, men kropsligt sanset og erfaret.

Sidset

Vi snakkede aldrig om det

Jeg blev holdt af.

Taget vare på.

Aldrig elsket.

Jeg kunne være i den ensomhed

Som barn

Fordybe mig i bøger, skabe mit eget univers.

Det kan jeg ikke længere

Jeg er afhængig

Tinder

Mænd

Shopping

En smøg i haven
Alene
Stille morgner
Ingen lyde
Det er min drøm

I mine samtaler med Sidsel, som blev anbragt som lille i en plejefamilie, har ensomhedens tvetydighed fyldt på forskellige måder, samtidig med at det sjældent har været direkte adresseret. Vi har talt om ensomheden som noget trygt: En ensomhed forstået som en alenehed og fred fra de voksne, der gjorde ting de ikke måtte og aldrig burde have gjort. Som ung voksen er det at være alene blevet mere farligt. Noget Sidsel undgår og samtidig noget hun længes efter. Hun fylder sin tid ud og sørger for at have travlt. Lytte, læse, være i gang for at fortrænge ensomheden. I prismet har jeg forsøgt at fremskrive et koncentrat af netop de to polers samklang. Sidsel blev berørt af prismet og har taget den ”tilbage” og givet den et nyt liv i den forstand, at hun nogle uger efter hun første gang læste den, delte prismet op i to og integrerede den i et brev til sine bofæller, for at forklare hvordan hun har det. Prismen blev på den måde noget nyt. Den er ikke længere kun passivt beskrivende, men griber ind i livet: Sidsel får øje på sig selv på andre eller nye måder igennem sine egne ord. Det kalder selvfølgelig også på en særlig forpligtelse i forhold til den definitionsmagt der kan være i det skrevne ord som er bestandigt på en anden måde. Det er derfor helt afgørende af prismerne er udtryk for kontekstsensitive analyser og afstemmes med dem, de handler om.

I den udstrækning det overhovedet kan lade sig gøre, præsenterer jeg altid de empiribidder, jeg skriver om, for de mennesker, det handler om. Det er en fundamental præmis for mit arbejde. Nogle gange læser jeg det højt, andre gange læser de selv. Men det kan være svært at se sig selv på skrift, særligt i citatuddrag - det kender jeg også selv, når jeg taler med journalister og bliver (synes jeg selv) gengivet som hakkende, usammenhængende og banal. Formulerede jeg mig virkelig sådan? I mit eget hoved var mit budskab ofte meget mere klart og sammenhængende. Men de forbindelser og usynlige tråde, der er i mit hoved, kommer ikke altid med. På samme måde oplever jeg, at det kan være for de mennesker, jeg samarbejder med i min forskning: Interviewuddrag kan være abrupte og svære at læse, mens flere af dem giver udtryk for, at prismerne på en anden måde samler det, vi har talt om, og filtrerer andet fra, så det bliver mere genkendeligt og udholdeligt at læse om sig selv.

Rikke

Det var en tirsdag i januar.
Jeg var 9 år gammel.
De sagde, du kan ikke bo hjemme.
Du skal følge med.
Nu.

Jeg pakkede en malebog.
Gik på toilettet og græd

Lydløst
Blev god til at være sød.

Nye steder
Nye mennesker
Ensomheden fulgte altid med
Jeg var voksen før jeg opdagede
Jeg ikke var den
eneste
anbragte
i
verden

Rikke er vant til at fortælle sin historie. Hun har gjort det hundrede gange. Til sagsbehandlere, lærere og pædagoger. Da jeg lavede et livshistorisk interview med hende, behøvede jeg ikke stille nogen spørgsmål for at få fortællingen i gang. I det efterfølgende arbejde med transskribering og kodning af interviewet var noget af det, der blev ved med at dukke op, uden at jeg helt kunne forstå, hvordan jeg helt skulle rammesætte eller kode det, små koncentrer og enkeltstående billeder fra et barns perspektiv: En malebog, der bliver pakket midt i en livsomvæltende besked. En badeværelsesdør, der skærmer lyden af gråd. Beskrivelserne af en ensomhed, som altid fulgte med efter det. Fordi hun var blevet valgt fra, så hvorfor skulle nogen andre vælge hende til? En opvækst et sted, hvor hun ikke mødte eller hørte om nogen andre, der var anbragte, og derfor langt ind i ungdomslivet troede, at hun var den eneste i verden, det var sket for.

At netop billeder som en malebog, en kantine fuld af mennesker eller en stille morgen uden lyde træder frem i prismerne, skyldes ikke deres spektakulære karakter, men deres hverdagslighed. Det er i de tilsyneladende banale situationer, at ensomheden bliver sanseligt og kropsligt erfaret. I analysen fungerede de billeder som knudepunkter, hvor forskellige erfaringer og følelser samlede sig, uden nødvendigvis at blive forklaret eller fortolket af de interviewede selv.

Som med de andre interviews, kunne Rikkes interview forgrene sig i mange prismes, fordi de netop er udtryk for analytiske koncentrer. Formålet med denne prisme har været at indfange en tråd af ensomhed, som er helt enkel og bortskrælet for alle overflødige ord. Alt det, der står tilbage, når sammenhænge, overgange og forklaringer er fjernet. Rikke blev rørt af prismen, læste den flere gange over flere dage før hun vendte tilbage til mig, fordi hun havde brug for at læse den ordentligt, som hun skrev. Det er interessant, hvis prismes på den måde, ligesom hos Sidsel, indfanger nye toner af ensomhed, som på samme tid er velkendte og fremmede. Prismen er fremkommet alene af Rikkes egne ord, men enkelheden og sammensætningen gør måske, at der kan gøres ophold mellem linjerne og dvæles ved noget sanseligt, som endnu ikke har været formuleret så tydeligt før.

Diskussion: Indfanger prismerne andre og nye klange af ensomhed?

Hvad kan de tre fremskrevne prismes fra interviews med Rikke, Sidsel og Anna, som traditionelle interviewuddrag ikke kan? Hvad siger de i sig selv om ensomhed? Og kan de hjælpe os med at nærme os forståelser af ensomhed som fænomen?

Den metodiske udfordring i denne artikel - at arbejde med fragmenterede, åbne tekster som vidensproduktion - indskrives i nyere arbejder i antropologi og kulturteori, der udforsker affektive og poetiske former for etnografisk fremstilling. Kathleen Stewart har i sin bog *Ordinary Affects* (2007) argumenteret for en måde at beskrive sociale fænomener på, der ikke først og fremmest er struktureret omkring entydige begreber, men omkring affektive resonanser og prosa-fragmenter, som fremkalder erfaringens tilstande snarere end forklarende generaliseringer. Stewart viser, hvordan hverdagslivets impulser, bevægelser og stemninger kan gøres til analytiske objekter netop ved at åbne teksten mod det, der ikke kan indfanges i traditionelle begreber.

Dette fokus på åbning, affektive tilstande og tekstlig eksperimenteren afspejler en bredere tendens i etnografisk teori, hvor nogle forskere søger at bevæge sig væk fra entydige repræsentationer og i stedet fokusere på erfaringsdimensioner, resonansfelter og ugennemskelige mønstre. Et eksempel er Hans Luchts doku digte "Vores liv ryster", der tematiserer livsrytmer, usikkerhed og det kaotiske som analytiske punkter i forståelsen af unge afrikanske arbejdsmigranteres rejse mod arbejdspladser i Europa (2024).

At arbejde med det man måske samlet kan kalde litterære kondenseringer af empirisk materiale, er en niche i academia, men er samtidig heller ikke nyt. Forskere fra forskellige akademiske felter har peget på potentialet og mulighederne i found poetry og poetiske repræsentationer (Clark & Jen 2022; Corley 2019; Gallardo et al. 2009; Hordryk et al. 2014; Oehlers 2024; Patrick 2016; Watson og Hamilton 2022; Wulf-Andersen 2012, 2022). I found poetry og poetiske repræsentationer fremhæves de participatoriske aspekter, idet digtene opstår i dialog med de involverede personer, hvilket peger på et potentiale for empowerment (Clark & Jen 2022; Oehlers 2024; Wulf-Andersen 2022).

I min egen forskning har jeg blandt andet i samarbejde med en poet, Sara Hauge, afholdt poetiske skriveværksteder med unge i udsatte positioner, hvor vi har arbejdet med forskellige formater for at de unge selv skrev deres egne digte om oplevelser af ensomhed. Vi faciliterede for eksempel øvelser, hvor vi sammen noterede alle de ord vi overhovedet kunne komme i tanke om i forbindelse med ensomhed. og skrev derefter digte hvor ingen af de netop noterede ord måtte indgå. Formålet var at forsøge at skabe et nyt sprog og bevæge os udover de umiddelbare og oplagte fortællerammer omkring ensomhed. Vi har også arbejdet med benspænd som faste formater for hver sætning, som skaber en særlig rytme i et digt. Et eksempel på et benspænd kunne være, at alle sætninger skal starte på samme måde: "Ensomhed er..." eller at arbejde med rimord til eksisterende sætninger i en rimordbog, for derigennem at åbne for skæve og nye rim som måske inviterede nye og overraskende elementer ind.

Der kom virkelig mange stærke og vigtige digte ud af det arbejde, blandt andet nedenstående af Sara-Louise:

Ensomhed er at gå i dvale, fordi man føler sig som en enlig svale.

Ensomhed er som en længsel, når alt man er – er i isolationsfængsel.

Ensomhed er at se andre være scenevante, når man selv føler sig som en efterladt vante.

Ensomhed er en smerte, hvor man nogle gange føler at man har et donorhjerter.

Udfordringen ved at arbejde med poetiske værksteder er imidlertid, at det inviterer nogle stemmer ind og udelader andre. Det er et format, som fungerer virkelig godt som involverende og eksperimenterende grundlag for mennesker, der er interesserede i poesi og har lyst til at arbejde med formatet. Men mange af de mennesker jeg har mødt og arbejdet sammen med tidligere, har haft meget modstand mod at skrive digte, og flere har oplevet det elitært og utilgængeligt. Samtidig har nogle af de samme mennesker givet udtryk for, at de prismes jeg har udarbejdet på baggrund af vores interview har været stærke og meningsfulde for dem. At de pludselig synes deres historie giver mening på en ny måde. Trine Wulf-Andersen skriver om lignende processer i arbejdet med poetiske repræsentationer og peger på, at de poetiske repræsentationer udgør en særlig form for inddragelse og dialog, som repræsenterer og giver stemme til unge i udsatte positioner (2022).

Hvordan er prismes så anderledes end poetiske repræsentationer? Det er for mig en helt central pointe at kalde det prismes fremfor digte, da det at arbejde med digte kalder på en kunstnerisk kunnen, der er de færreste forskere forundt. Med begrebet prismes søger jeg derfor at beskrive en etnografisk sansende metode til at undersøge interviewmateriale på kreative måder, der trækker på litterære virkemidler, men uden at forgøgle eller ophøje det beskrevne til poesi. Selvom prismesne trækker på litterære virkemidler, står de ikke alene som æstetiske tekster. De er forankret i langvarigt etnografisk feltarbejde, gentagne interviews og systematiske analyser af empirisk materiale. Prismesne erstatter ikke andre etnografiske fremstillingsformer, men fungerer som et supplement, der kan synliggøre aspekter af erfaring og betydning, som ellers let forbliver i periferien af analysen.

At arbejde med prismes indebærer en metodisk og etisk risiko, som er vigtig at være sig bevidst. Ved at kondensere og omforme empirisk materiale kan der opstå forskydninger, som kræver særlig opmærksomhed på forskerens definitionsmagt. Denne risiko kan man imødegå gennem løbende dialog med de mennesker prismesne handler om og ved en vedvarende villighed til at justere, forkaste eller omskrive prismes, der ikke opleves som genkendelige eller meningsfulde.

En anden udfordring ved metoden er, at den risikerer kun at sætte spot på en lille del af det empiriske materiale. Omvendt er det ikke særegent for dette format: I forskning udvælger vi altid særlige dele af empirien i citater og feltnoteuddrag, mens andet forbliver i skyggerne for læseren, om end det informerer den samlede analyse. At arbejde med prismes er derfor ikke en genvej eller en let vej til fremstilling af empirisk materiale. Prismesne er udarbejdet efter grundige systematiske analyser af materialet.

De er udtryk for kondenseringer af tematikker, som jeg har anlagt og siden afstemt med de mennesker de drejer sig om. De fremhæver noget og lader andet være usagt. De henter deres styrke i at kunne indfange andre nuancer ved og perspektiver på ensomhed: At vi igennem prismerne mærker den der malebog pakket i al hast. Ensomheden i en kantine fuld af folk. Samtidig kalder det på en vedvarende kritisk stillingtagen: Hvis prismerne ikke indfanger andre og nye perspektiver på de fænomener de beskriver – eller hvis de ikke ræsonnerer med de mennesker de handler om - må de forkastes.

Metoden er ikke forbeholdt fænomenet ensomhed; den er relevant i forhold til bearbejdning og præsentation af alt interviewmateriale, hvor tematikker og tråde opholder sig mellem linjerne, bølger og forsvinder, for så at dukke op igen. Metoden rummer dermed et potentiale, der rækker ud over den konkrete empiri, og kan også være anvendelig i socialt arbejde og uddannelsesvidenskabelig forskning, herunder særligt i studier der arbejder med erfaringer, stemninger og komplekse lærings- og udviklingsprocesser, som kan være vanskelige at indfange gennem mere konventionelle analytiske greb.

Referencer

- Bo A, Kjærside, Nielsen, B., Christensen, AF. (2025) Detecting loneliness among late adolescents: validation and testing of a detection tool based on the UCLA loneliness scale. *Annals of the New York Academy of Sciences* 1548(1): 148–162.
- Bundgaard, H. & Dalsgård, A.L. (2023) Etnografisk tekst. *Om at forstå verden gennem skrift*. Samfundslitteratur.
- Clark, SL & Jen, S. (2022) “Conscious compassion”: a co-created poetic representation of social workers’ experiences with compassion. *Qualitative Social Work* 22(3): 399–410.
- Corley, NA. (2019) Exploring poetry as method: “representing faithfully” the narratives of African American high school students and their mothers. *Qualitative Social Work* 19(5-6): 1022–1039.
- Gallardo, HL., Furman, R. & Kulkarni, S. (2009) Explorations of depression: poetry and narrative in autoethnographic qualitative research. *Qualitative Social Work* 8(3): 287–304.
- Hordyrk, SR., Soltane, SB. & Hanley, J. (2014) Sometimes you have to go under water to come up: a poetic, critical realist approach to documenting the voices of homeless immigrant women. *Qualitative Social Work* 13: 203–220.
- Iser, W. (1978). *The Act of Reading: A Theory of Aesthetic Response*. Johns Hopkins University Press.
- Lucht, H. (2024). *Vores liv ryster*. Dokudigte. Turbine.
- Nielsen, B.K., Nielsen, L.A. & Lasgaard, M. (2024). Loneliness in emerging adulthood: A qualitative study using cultural probes and in-depth interviews. *Current Research in Behavioral Sciences* 7.
- Oebler, K. (2024) A home to dream love into’ – an autoethnographic analysis of mothering with mental illness. *Qualitative Social Work* 24(4): 334–354.
- Ozawa-De Silva, C. (2021). *The Anatomy of Loneliness: Suicide, Social Connection, and the Search for Relational Meaning in Contemporary Japan*. Oakland: University of California Press.
- Patrick, L. (2016) Found Poetry: Creating Space for Imaginative Arts-Based Literacy Research Writing. *Literacy Research: Theory, Method, and Practice* 2016, Vol. 65, 384-403
- Russell, D., Peplau, A. & Cutrona, C. (1980) The revised UCLA loneliness scale: concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology* 39(3): 472–480.
- Sjorslev, I. (2007) *Scener for samvær. Ritualer, performance og socialitet* (red.). Aarhus Universitetsforlag.
- Steno, A.M. (2025) Prisms of loneliness - a creative qualitative method to capture the intangible. *Qualitative social work*. <https://doi.org/10.1177/14733250251385596>
- Steno, A.M. (2024) Ensomhedens mange ansigter. *Viden om aldring. Tidsskriftet Gerontologi*. s.4-9-
- Steno, A.M. & Hauge, S. (2024) *Stemmer fra socialpsykiatrien. Rettigheder. Ressourcer. Recovery*. Samfundslitteratur.
- Steno, A.M. (2023a). Social and Spatial Aspects of Loneliness: Challenges to Belong and Acquiring a Sense of Home in a Senior Housing Facility in Denmark. *Anthropology & Aging*, 44(3), s.32-41.
- Steno, A.M. (2023b) Lyttevandring. I: *Multisensoriske metoder og analyser - til undersøgelser af pædagogiske praksisser*. Sauzet & Falkenberg (red.) Samfundslitteratur. s.179-196.
- Steno, A.M. (2020) Farlig intimitet? Nærhed og distance i feltarbejdet. I: *Jordens Folk. Temanummer om intimitet*. Etnografisk forening. 55. årgang. Nr. 1. s.5-14.

Stewart, K. (2007). Ordinary Affects. Durham, NC: Duke University Press.

Stoller, P. (1989) The Taste of Ethnographic Things: The Senses in Anthropology. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

van Maanen, J. (1988). Tales of the Field: On Writing Ethnography. University of Chicago Press.

van Manen, M. (2007). Phenomenology of Practice. Phenomenology & Practice, 1, s.11–30.

van Manen, M. (2014). Phenomenology of Practice: Meaning-Giving Methods in Phenomenological Research and Writing. Life Coast Press, Inc.

Watson, J. & Hamilton, F. (2022) Found poetry: a creative approach to illuminate the findings of qualitative research. British Journal of General Practice 2022; 72 (724): 538.

Wulf-Andersen, T. (2012). Poetic representation: working with dilemmas of involvement in participative social work research. European Journal of Social Work, 15(4), s. 563–580.

Wulf-Andersen, T. (2022). “En anden slags bog”: Repræsentationsformer og etiske udfordringer i involverende forskning. Nordiske Udkast, 39(1). <https://doi.org/10.7146/nu.v39i1.134474>

English Abstract

This article introduces prisms as a creative qualitative method for exploring and representing experiences that are difficult to capture through conventional interview excerpts and analytical categories. Drawing on research on loneliness among young people with out-of-home care experiences, the article shows how prisms, as condensed and fragmented textual compositions, can illuminate moods, sensory experiences and themes that often remain between the lines of interview material. The method is described through concrete analytical steps and discussed in relation to found poetry, literary condensations and ethnographic writing. Through three empirical prisms, the article explores how the method may capture other and new tonalities of loneliness that traditional interview excerpts struggle to foreground. The article also discusses the ethical and analytical implications of the method, including questions of researcher authority, validity and collaboration with the people whose experiences the prisms represent.

